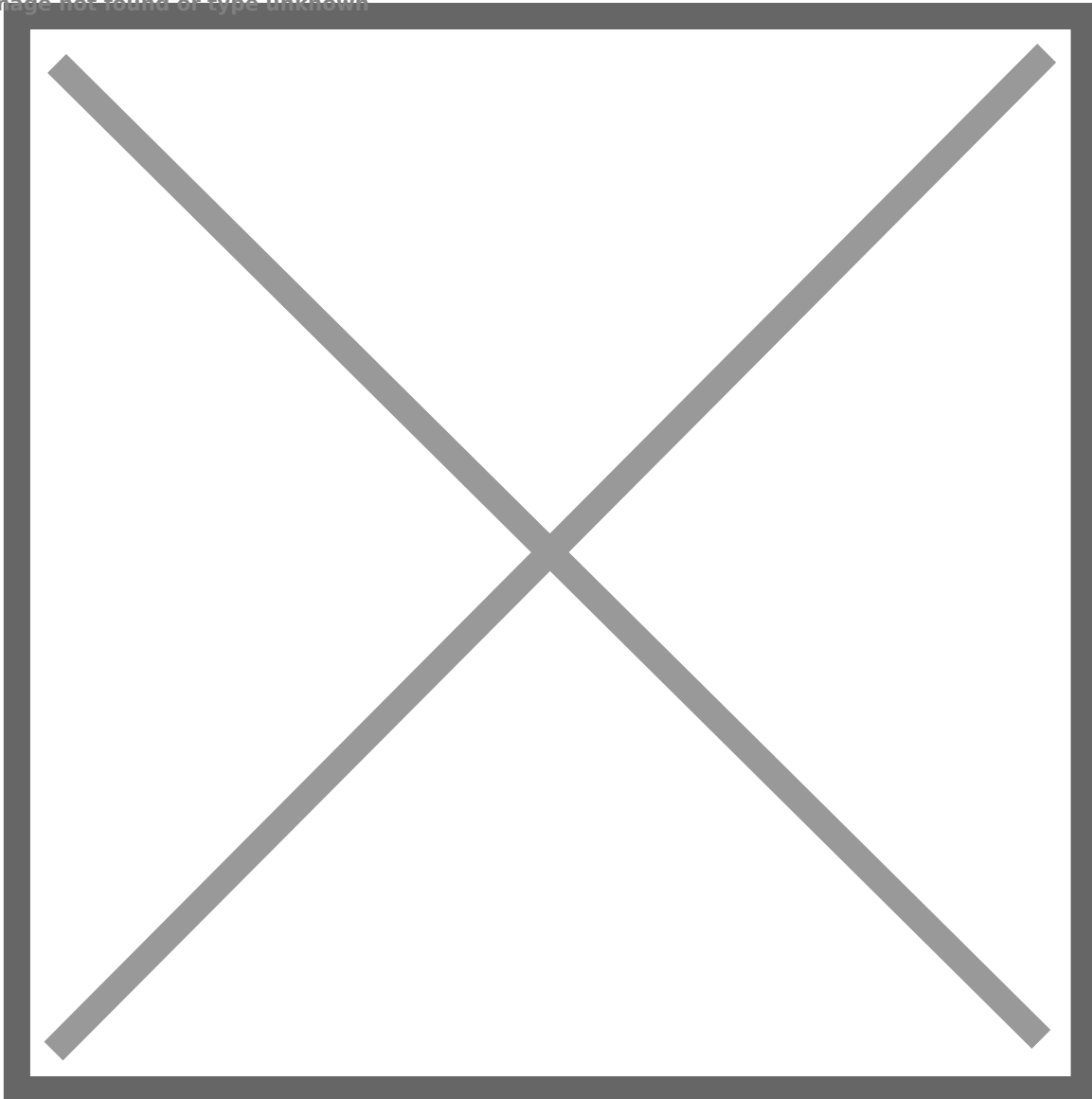

11 Αυγούστου 2021

**Το θαύμα της διάσωσης της Κέρκυρας από τον
Άγιο Σπυρίδωνα στις 11 Αυγούστου 1716
(Κωνσταντίνος Π. Θύμης, Θεολόγος - Ιστορικός)**

Image not found or type unknown

(Επιμέλεια Στέλιος Κούκος)

Την 11η Αυγούστου η Κέρκυρα εορτάζει την ανάμνηση «του εν Κερκύρα κατ' Αγαρηνών (Οθωμανών Τούρκων) θαύματος του εν Αγίοις Πατρός ημών Σπυρίδωνος επισκόπου Τριφυθούντος του Θαυματουργού».

Το έτος 2016 τιμήθηκε δεόντως η επέτειος των 300 χρόνων της απαλλαγής της Κέρκυρας από τη μεγάλη πολιορκία των Οθωμανών Τούρκων του έτους 1716. Μία σημαντική συνεισφορά στην επέτειο ήταν η παρουσίαση νέων αρχειακών στοιχείων και τεκμηρίων, τα οποία όχι μόνο δεν μείωσαν την αξία των μέχρι τότε ισχυρισμών, αλλά αντιθέτως την ενίσχυσαν, επιβεβαιώνοντας τη σωτήρια σημασία της Θείας επεμβάσεως δια του Αγίου Σπυρίδωνος.

Ο ίδιος ο Στρατάρχης των χερσαίων δυνάμεων της Κέρκυρας Ιωάννης Ματθαίος Κόμης του Σούλενμπουργκ, κλείνει το Ημερολόγιό του για τα γεγονότα του 1716, με τη φράση: «Αλλά ο Θεός θέλησε να σώσει την Πόλη, και γι' αυτόν τον λόγο έσπειρε τον πανικό στους Απίστους τόσο στη θάλασσα όσο και την ξηρά».(1)

Κατ' αρχάς θα επιχειρήσουμε σε μία ιστορική προσέγγιση της εποχής προκειμένου να εκτιμήσουμε καλύτερα τα γεγονότα και τη σημασία τους. Από τα τέλη του 15ου αι. στην Ευρώπη δημιουργούνται κράτη. Η εξέλιξη αυτή προκαλεί μεταξύ τους ένα ανταγωνισμό με στόχο το καθένα από την πλευρά του να εξασφαλίσει μεγαλύτερη οικονομική δύναμη και εδαφική κυριαρχία. Από Ανατολάς κυριαρχεί η υπερδύναμη της περιόδου εκείνης η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Μέσα σε αυτό το γεωπολιτικό πλαίσιο ξεσπούν πόλεμοι ή συνάπτονται συμμαχίες με τελικό σκοπό την επίτευξη των βλέψεών τους, αλλά και ει δυνατόν την από κοινού (των δυτικών-χριστιανικών δυνάμεων) αντιμετώπιση της Οθωμανικής απειλής.

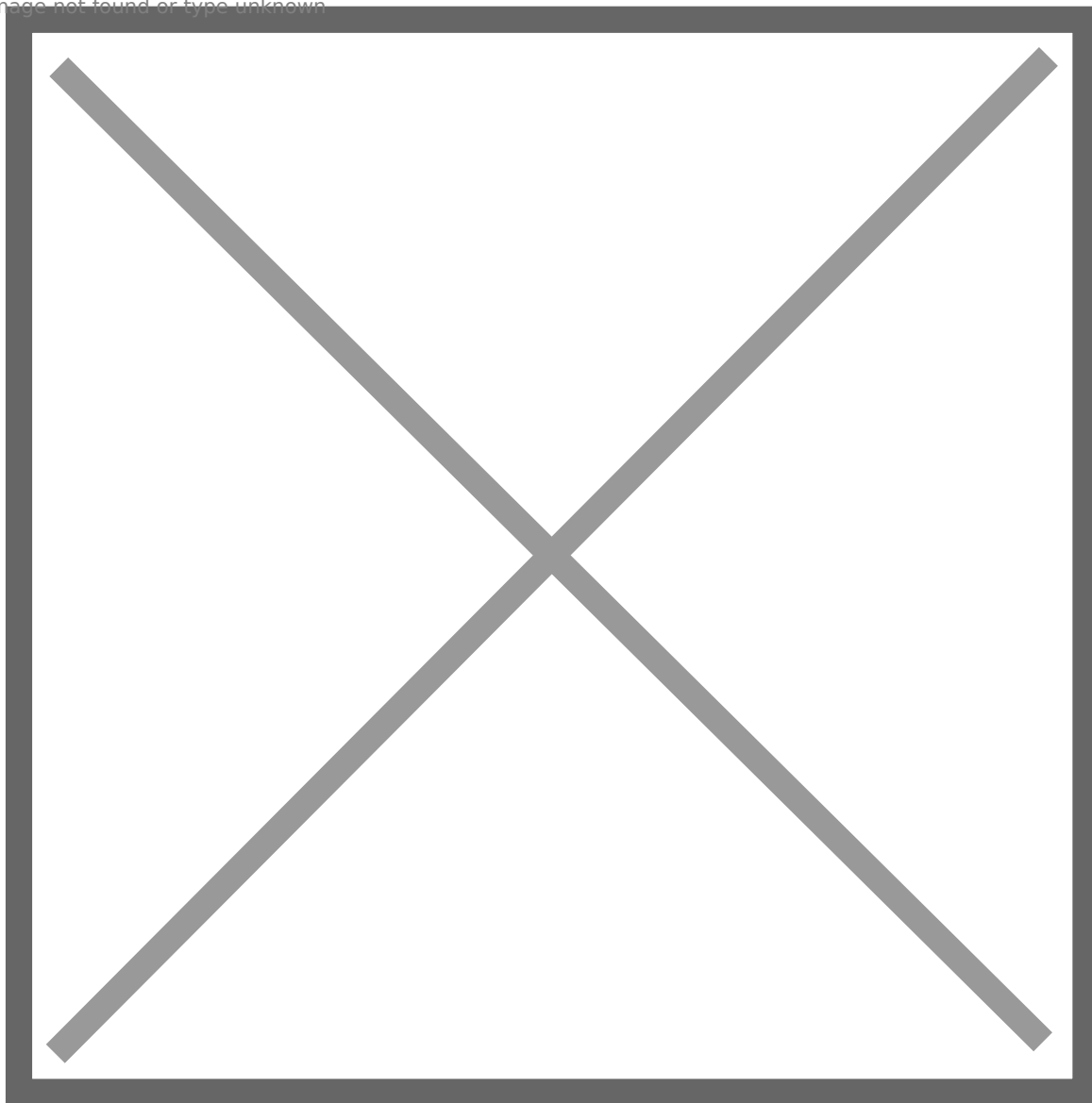
Έτσι φτάνουμε στις αρχές του 18ου αι. Οι Τούρκοι, μετά την αποτυχία του Μ. Πέτρου στα Βαλκάνια (1711), κήρυξαν πόλεμο εναντίον της Βενετίας, ανακατέλαβαν την Πελοπόννησο (1715) και συνέχισαν την επεκτατική πολιτική τους στα Ιόνια Νησιά. Η επιχείρησή τους αυτή κορυφώνεται με τη μεγάλη πολιορκία της Κέρκυρας του έτους 1716. Τα απέναντι παράλια του Βουθρωτού και της Σαγιάδας και το ενδιαμέσο θαλάσσιο στενό με την Κέρκυρα αποτέλεσαν τον τόπο συγκέντρωσης και προπαρασκευής των τουρκικών δυνάμεων. Εκεί πρωτοεμφανίστηκαν στις 24 Ιουνίου/5 Ιουλίου(2) του 1716. Οι Τούρκοι με πολυάριθμο στρατό, υπολογίζεται από 33.000 ως και 50.000 σύμφωνα με διάφορες εκτιμήσεις ιστορικών και των πρωταγωνιστών των γεγονότων, επταπλάσιο ή και οκταπλάσιο περίπου των δυνάμεων που διέθετε η φρουρά της Κέρκυρας και με

αντίστοιχο στόλο, ξεκίνησαν αρχές Ιουλίου την πολιορκία. Αποβιβάζονται στην περιοχή της Κασσιόπης, του Ύψου και των Γουβιών. Στόχος η κατάληψη της πόλης της Κέρκυρας και ολόκληρου του νησιού. Ο ίδιος ο Στρατάρχης Ιωάννης Ματθαίος Κόμης του Σούλενμπουργ αναφέρει: «Οι Τούρκοι ήθελαν να καταλάβουν την Κέρκυρα ή επεδίωκαν να εισβάλουν στην Αδριατική για να προκαλέσουν τρόμο και σύγχυση μέχρι την ίδια την πρωτεύουσα της Γαληνοτάτης (Βενετία)».(3)

Στις τουρκικές δυνάμεις ηγούνταν στον στρατό ξηράς ο Σερασκιέρης(4) Μουσταφά Πασάς και στον στόλο ο Καπουδάν Πασάς(5) Τζανούμ Χότζας. Αντίστοιχα στις βενετικές δυνάμεις ηγούνταν στον στρατό ξηράς ο Σάξωνας στρατηγός Ιωάννης Ματθαίος Κόμης του Σούλενμπουργ -ένας επιδέξιος και ικανότατος αξιωματικός που επιλέχθηκε από τη Βενετία με σκοπό να αποτρέψει την πολιορκία- και στον στόλο ο Γενικός Καπιτάνος Ανδρέας Πιζάνης, βοηθούμενος από τον Γενικό Προβλεπτή Θαλάσσης Αντώνιο Λορεντάν και από τον έκτακτο Γενικό Καπιτάνο Ανδρέα Κορνέρ.

Η πολιορκία είχε τρομακτικές συνέπειες και για τις δύο πλευρές. Τρόμος και φόβος είχε καταλάβει τους Κερκυραίους αλλά και τους Βενετούς μη τυχόν πέσουν σε χέρια αλλοθρήσκων. Μία δουλεία που μέχρι τότε ο τόπος τους και οι ίδιοι δεν είχαν γνωρίσει. Όσο περνούσε ο καιρός, αν και ενισχύθηκε ο βενετικός στόλος, οι δυνάμεις και οι αντοχές τους εξασθενούσαν, όλα έδειχναν ότι η πτώση της Κέρκυρας -το τελευταίο προπύργιο της Βενετίας- ήταν αναπόφευκτη.

Image not found or type unknown

Χάρτης πολιορκίας της Κέρκυρας του 1716, σχέδιο του Κόλπου της Κέρκυρας κατά την αποβίβαση των τουρκικών στρατευμάτων.

Για μια ακόμη φορά οι Κερκυραίοι κατέφυγαν προσευχόμενοι στον ακοίμητο φύλακα τους, στον θείο και θαυματουργό Σπυρίδωνα, την ύστατη καταφυγή και ελπίδα τους. Ο Άγιος της Κέρκυρας «καν τέθηκε, του θαυματουργείν ουκ έληξεν εισέτι» εισάκουσε τις προσευχές και τις παρακλήσεις κλήρου και λαού, Βενετών και Κερκυραιών, επωνύμων και ανωνύμων και εγκαίρως επενέβη σώζοντας το νησί Του.

Στις 8/19 Αυγούστου οι Τούρκοι εξαπέλυσαν σκληρή επίθεση συμπιέζοντας αρχικά τις αμυντικές δυνάμεις της Κέρκυρας, όμως στη συνέχεια με επιδέξιες κινήσεις του Στρατάρχη απωθήθηκαν και ο Σκάρπωνας που για λίγο χρονικό διάστημα ήταν στην κατοχή τους επανήλθε στους Βενετούς. Η εξέλιξη των γεγονότων δημιούργουσε υποψίες για επόμενη ισχυρή επίθεση των Τούρκων. Οι βενετικές

δυνάμεις ευρισκόμενες σε ετοιμότητα κατέβαλαν κάθε δυνατή προσπάθεια με ζήλο και αυτοθυσία προκειμένου να υπερασπιστούν τα εδάφη τους, γιατί γνώριζαν ότι αν έπεφτε η Κέρκυρα θα άνοιγαν οι ορέξεις των Τούρκων ακόμη και για την ίδια τη Βενετία.

Και ενώ η κατάσταση είχε φτάσει σε κρίσιμο σημείο ο θαυματουργός Σπυρίδων επεμβαίνει δυναμικά. Να σημειωθεί ότι από το μεσημέρι της 9ης/20ης Αυγούστου ξεκίνησε να πέφτει βροχή, που εξελίχθηκε σε δυνατή καταιγίδα -παράδοξο φαινόμενο για την εποχή- με αποτέλεσμα να πλημμυρίσουν τα χαρακώματα, να χαθούν πολλοί άνδρες των Τούρκων και να επέλθει μεγάλη αναστάτωση στα στρατεύματα. Επιπλέον, όπως αναφέρει το συναξάρι, πριν χαράξει η 11η/22α Αυγούστου εμφανίστηκε ο Άγιος (ως μοναχός με σκούφο) στους εχθρούς με την ακολουθία ουρανίου στρατιάς κρατώντας στο δεξί χέρι το σταυρό και στο αριστερό δαυλό (ή κατ' άλλους ξίφος) καταδιώκοντας αυτούς με θυμό. Συνέπεια αυτών, ήταν οι τουρκικές δυνάμεις να υποχωρήσουν και να τραπούν σε άτακτη φυγή. Όσοι πρόλαβαν σε κατάσταση πανικού επιβιβάστηκαν στα πλοία τους και εγκατέλειψαν την πολιορκία. Εξαιρετικά χαρακτηριστική είναι η σωζόμενη ενθύμηση για το θαυμαστό αυτό γεγονός, την οποία καταχώρησε στις πράξεις του ο νοτάριος Γύρου και Πρωτοπαπάς Δημήτριος Μανάτος:

«Τώρα γράφω το θαύμα του αγίου Σπυρίδωνος του θαυματουργού

Ευγήκε λόγος από διάφορους Χριστιανούς από την στεργηά, από ιερής και κοσμικούς ότι έλεγαν η Τούρκη, το ήστερο μπούρδο, όπου ήθελαν να δόσουν του κάστρου του νέου και τις χόρας, επίγαν να πάνε ομπρός, και εγίριζαν οπίσο εστόντας όπου ήβλεπαν φος μέγα και έφενγκε όλη η Χόρα, αλά και το νησή και ήβλεπαν πλύθος πολύ λαόν μικρή τε και μεγάλο και ομπρός επεριτάτι ένας καλόγιρος με μία πατερίτσα και ηστα δεξιά του μία γηνέκα με ένα βρέφος στα χέρια της και μία τόρτζα μεγάλο και από εκηνο το φος η Τούρκη εσκοτίζονταν και εγίριζαν οπίσο και ένας από τον άλλον εκώπτουταν σίνατί τους, έτζη μου το ήπαν διάφορι γερομόναχη εδό στο σπίτι μου, όπου το έλεγαν η Τούρκη στην στεργηά και το έγγραψα δια τους μεταγενεστέρους. Ο η δόξα και το κράτως η στους εώνας αμήν τες τις Θεοτόκου και του Ιεράρχου πρεσβύες Χριστέ ο Θεός ελέησον ημάς Αμήν. Μηνός Αυγούστου ήστερι 1716.

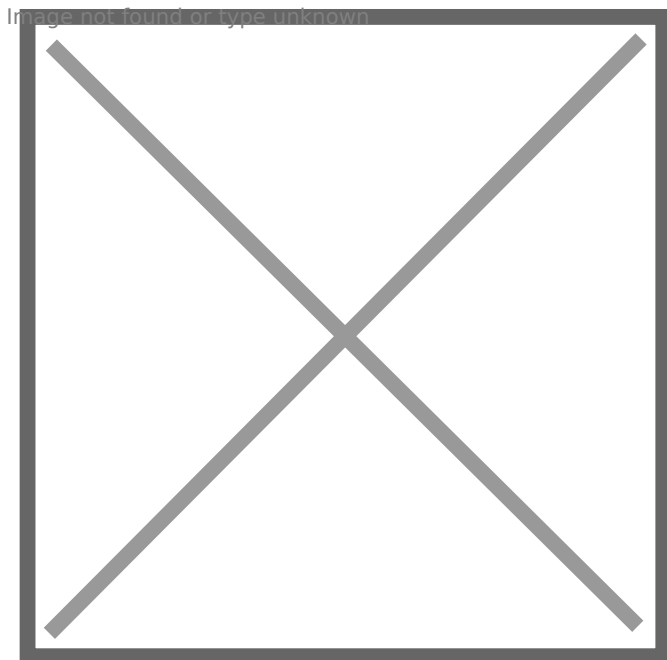
Έγραψα Πρωτοπαπάς Διμίτριως Μανάτως». (Διπλωματική έκδοση, πηγή – μεταγραφή Γ.Α.Κ. – Αρχεία Νομού Κέρκυρας, Συμβολαιογραφικά Μ. 26, Νοτάριος: Δημήτριος Μανάτος, φ. 60r).

Πολλοί Τούρκοι τραυματίες ή όσοι δεν πρόλαβαν να επιβιβαστούν παρέμειναν αιχμάλωτοι στο νησί και διηγούνταν έντρομοι τα παράδοξα γεγονότα. Οι Κερκυραίοι μαζί με τους Βενετούς, αξιωματούχοι και λαός, με συγκίνηση και

μεγάλη ευλάβεια πήγαν στον ιερό ναό του Αγίου Σπυρίδωνος όπου έψαλλαν ευχαριστήρια δέηση.

Μέγιστη έμπρακτη αναγνώριση της σωτήριας επέμβασης του Αγίου Σπυρίδωνος αποτελεί η έκδοση του διατάγματος της 19/30 Μαρτίου του 1717 του Βενετού Γενικού Καπιτάνου Ανδρέα Πιζάνη, με το οποίο καθιερώθηκε η ετήσια λιτανεία του Ιερού Σκηνώματος του Αγίου Σπυρίδωνος της 11ης Αυγούστου σε ανάμνηση της διάσωσης της νήσου από τους Αγαρηνούς. Στο διάταγμα ομολογείται και αναγνωρίζεται αρχής εξ αρχής η θαυματουργική επέμβαση του Αγίου Σπυρίδωνος: «Επί της πολιορκίας του φρουρίου τούτου των Κορυφών, ορατή υπήρξεν η προστασία του ενδόξου αγίου Σπυρίδωνος υπό των ισχυρών μεσιτεύσεων του οποίου, κινηθείσα η θεία ευσπλαχνία, ηθέλησε να ποιήση τόσον λαμπρότερον το θαύμα [...]».

Επίσης το θαύμα αιώνες τώρα μαρτυρούν οι τρεις σωζόμενες μεγάλες ασημένιες κανδήλες που κοσμούν το εσωτερικό του ιερού προσκυνηματικού ναού του Αγίου και Θαυματουργού Σπυρίδωνος Κερκύρας:

Λιτάνευση του σκηνώματος του αγίου Σπυρίδωνος για το θαύμα της 11ης Αυγούστου 1716. (Φωτογραφία από την ιστοσελίδα της Ιεράς Μητροπόλεως Κερκύρας).

I) Το πολυκάντηλο της Βενετικής Συγκλήτου. Αποτελείται από ένα μεγάλο αργυρό κανδήλι και έξι μικρότερα περιμετρικά αυτού.

Φέρει τρεις φορές στη λατινική γλώσσα την επιγραφή:

OB

SERVATAM CORCVRAM

DIVO
SPYRIDIONI TVTELARI
SENATVS VENETVS
ANNO MDCCXVI.

Η επιγραφή μάς πληροφορεί ότι αφιερώθηκε από τη Βενετική Σύγκλητο (Senato Veneto) στον πολιούχο Άγιο Σπυρίδωνα για τη σωτηρία της Κέρκυρας από την πολιορκία του έτους 1716.

II) Το καντήλι του Γενικού Καπιτάνου Ανδρέα Πιζάνη. Είναι το πιο μεγάλο αργυρό καντήλι που έχει ο ναός. Εγγράρακτη επιγραφή στη λατινική γλώσσα αναφέρει:

DIVO
SPIRIDIONI TVTELARI
VTRAQVE CLASSE
PROTECTA
ANDREA PISANI SVPREMO
DVCE
VTRIVSQVE CLASSIS
NOBILES
EX VOTO
ANNO MDCCXVII.

Η επιγραφή μάς δίνει την πληροφορία ότι το καντήλι αυτό αφιερώθηκε στον πολιούχο Άγιο Σπυρίδωνα από τους αξιωματικούς του βενετικού στόλου και τον Γενικό Καπιτάνο Ανδρέα Πιζάνη το 1717, για την προστασία του Αγίου και τη διάσωση των ναυτικών δυνάμεων και του νησιού κατά το προηγούμενο έτος (1716).

III) Το επονομαζόμενο καντήλι «ΧΩΡΑ» (πόλη).

Είναι μεγάλο αργυρό καντήλι, εξάireτο δημιούργημα της βενετικής αργυροχοΐας. Αφιερώθηκε από τους κατοίκους της χώρας (δηλ. της πόλης) της Κέρκυρας (ex ου φέρει και το όνομα «Χώρα»), για τη λύση της πολιορκίας του έτους 1716.

Κλείνοντας αξίζει να σημειώσουμε -συσχετίζοντας τα ιστορικά γεγονότα- ότι και μετά τη νίκη των Βενετών στην Κέρκυρα και των συμμάχων τους Αυστριακών στην πόλη Πετροβαράδιν (σημερινή πόλη της Σερβίας) την ίδια περίοδο, -σημειωτέον ότι και αυτή η νίκη αποδόθηκε σε θαύμα της Παναγίας- οι Τούρκοι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν οριστικά τις επεκτατικές τους βλέψεις με την υπογραφή της ειρηνευτικής συνθήκης του Πασσάροβιτς το 1718 (Πασσάροβιτς = πόλη της Σερβίας). Η συνθήκη όριζε την οριστική αποχώρηση των τουρκικών

δυνάμεων από την κεντρική Ευρώπη. Η Αυστρία έλαβε τη βόρεια Σερβία ως το Βελιγράδι, τη Βοσνία και τη δυτική Βλαχία. Η Βενετία παραχώρησε στην Τουρκία την Πελοπόννησο και κράτησε τις δαλματικές ακτές, την Πάργα, την Πρέβεζα, τη Βόνιτσα και τα Επτάνησα. Έτσι τελικά απετράπη το άνοιγμα των τουρκικών στρατευμάτων προς δυσμάς και οι απροσδιόριστες συνέπειες μιας τέτοιας εξέλιξης.

Παραπομπές

(1) Στρατάρχης Ιωάννης Ματθαίος Κόμης του Σούλενμπουργ, Ημερολόγιο του έτους 1716, Φίλοι του Ιδρύματος «Μνήμη ALBERT COHEN» Κέρκυρας, Κέρκυρα 2017, σ. 237.

(2) Η πρώτη ημερομηνία (24 Ιουνίου) είναι σύμφωνα με το Ιουλιανό ημερολόγιο (έ.π.) και η δεύτερη (5 Ιουλίου) είναι σύμφωνα με το Γρηγοριανό ημερολόγιο (έ.ν.). Το ίδιο ισχύει και στις επόμενες παραθέσεις ημερομηνιών.

(3) Στρατάρχης Ιωάννης Ματθαίος Κόμης του Σούλενμπουργ, Ημερολόγιο του έτους 1716, Φίλοι του Ιδρύματος «Μνήμη ALBERT COHEN» Κέρκυρας, Κέρκυρα 2017, σ. 184.

(4) τουρκ. Serasker = αρχηγός μεγάλου στρατιωτικού σώματος, αρχιστράτηγος.

(5) Αρχιναύαρχος του τουρκικού στόλου.

Βιβλιογραφία

Αθανάσινα Α. Γεωργίου, Το Ασέδιο των Κορυφών «1716», Μακεδονικές εκδόσεις, 2001.

Αναμνηστικό Τεύχος, 300 Χρόνια από την Πολιορκία της Κέρκυρας 1716-2016, επιμέλεια έκδοσης Νίκος Ε. Καραπιδάκης, Αλίκη Δ. Νικηφόρου, έκδ. Δήμος Κέρκυρας, Κέρκυρα 2016.

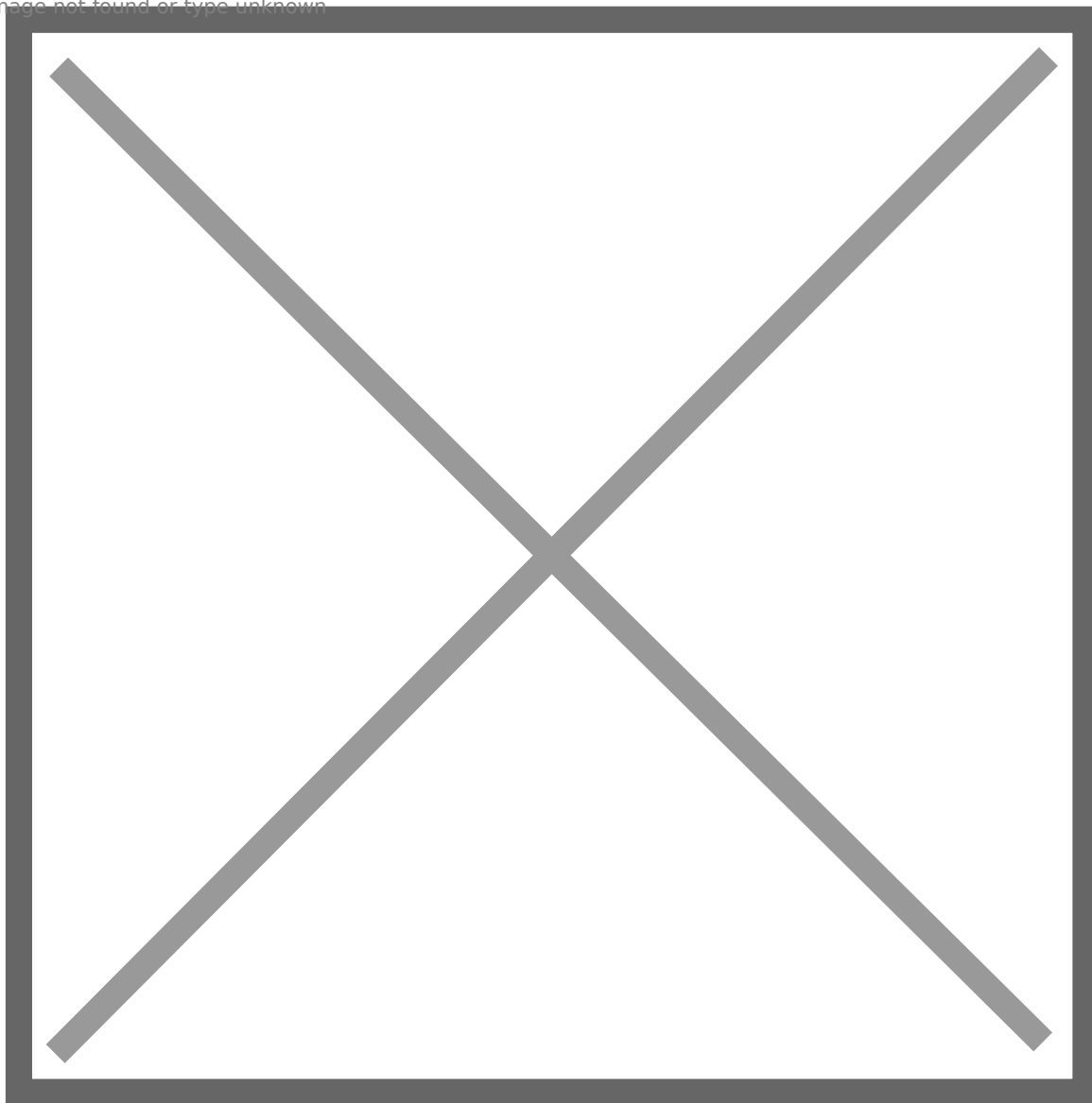
Βροκίνη Λαυρεντίου, Έργα, τ. Β', προλεγόμενα Κ. Θ. Δημαρά, επιμέλεια Κώστα Δαφνή, Κερκυραϊκά Χρονικά, τ. 17 (1973).

Ιδρωμένου Μ. Ανδρέου, Συνοπτική Ιστορία της Κερκύρας, έκδ. β', δαπάνη Πετριδείου Κληροδοτήματος, εν Κερκύρα, 1930.

Στρατάρχης Ιωάννης Ματθαίος Κόμης του Σούλενμπουργ, Ημερολόγιο του έτους 1716, Φίλοι του Ιδρύματος «Μνήμη ALBERT COHEN» Κέρκυρας, Κέρκυρα 2017.

Τσίτσα Χ. Αθανασίου (Πρωτ.), Ο Ιερός Σπυρίδων, Κέρκυρα 1967.

Image not found or type unknown

Λιτανεία 11ης Αυγούστου. (Φωτογραφία από την ιστοσελίδα Ιεράς Μητροπόλεως Κερκύρας).

Η πορεία της Λιτανείας

Η Λιτανεία της 11ης Αυγούστου αρχίζει στις 9.00 π.μ. Εξέρχεται από τη βόρεια θύρα του ναού και διασχίζει τις οδούς: Γεωργ. Καλοχαιρέτη, Φιλαρμονικής, Μιχαήλ Θεοτόκη, Ευγ. Βουλγάρεως, Καποδοστρίου έως την Ιόνιο Ακαδημία, Αγωνιστών Πολυτεχνείου, Ανάκτορα Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου, Ελευθερίας (Λιστόν), Νικηφ. Θεοτόκη, Πλατεία Κυπριακού Αγώνος (Πλακάδο Αγίου Σπυρίδωνος) και εισέρχεται στο ναό από τη νότια θύρα.

Ακολούθως ο Άγιος τοποθετείται όρθιος έμπροσθεν της θύρας του και εκτίθεται σε τριήμερο προσκύνημα από το έτος 1951.

Να σημειωθεί ότι το Σεπτέμβριο του 1950 ο Μητροπολίτης Κερκύρας και Παξών Μεθόδιος με την υπ' αριθμ. πρωτ. 2490 απόφασή του διηύρυνε την εορτή της 11ης

Αυγούστου, από μονοήμερη σε τριήμερη, με παράλληλο προσκύνημα του Ιερού Λειψάνου του Αγίου Σπυρίδωνος στη θύρα του, καθ' όλο το εικοσιτετράωρο. Επίσης με την ίδια απόφαση προέβη σε επέκταση της διαδρομής της λιτανείας αυτής. Μέχρι τότε η πορεία της λιτανείας ήταν εκείνη του Μ. Σαββάτου και του Πρωτοκύριακου. Από το έτος 1951 αφού εξέρχεται την Ευγενίου Βουλγάρεως ανεβαίνει την Καποδιστρίου μέχρι την Ιόνιο Ακαδημία και κάνει ολόκληρη την περίμετρο της άνω και κάτω πλατείας (Σπιανάδας) και επανέρχεται στο ναό του Αγίου Σπυρίδωνος μέσω της Νικηφόρου Θεοτόκη.

Το άρθρο προέρχεται από την ιστοσελίδα: <https://corfutvnews.gr/k-thymis-to-thavma-tou-agiou-spyridon/> και δημοσιεύτηκε στις «Επισημάνσεις της Κυριακής» 13-08-2017.